

A magyar nyelv eredete

1. A nyelvrokonság

- A XVIII. század utolsó harmadától lendül fel a tudományos kutatás, addig csupán a mondák és a regék alapján tartották számon „a rokonokat” (hunok).
- Két nyelv közt akkor van rokonság, ha alapszókincsünkben, grammatikájukban, hangtani jelenségeiben alapvető dolgon hasonlítanak.
- A nyelvrokonság gyakran nem néprokonság (pl.: a bolgárok török- szláv nyelvcsereje)!
- A nyelvrokonságot a nyelvészet (lingvisztika) eredményei mellett a társtudományok kutatásai is bizonyítják (pl.: régészet, növényföldrajz, antropológia, néprajz).

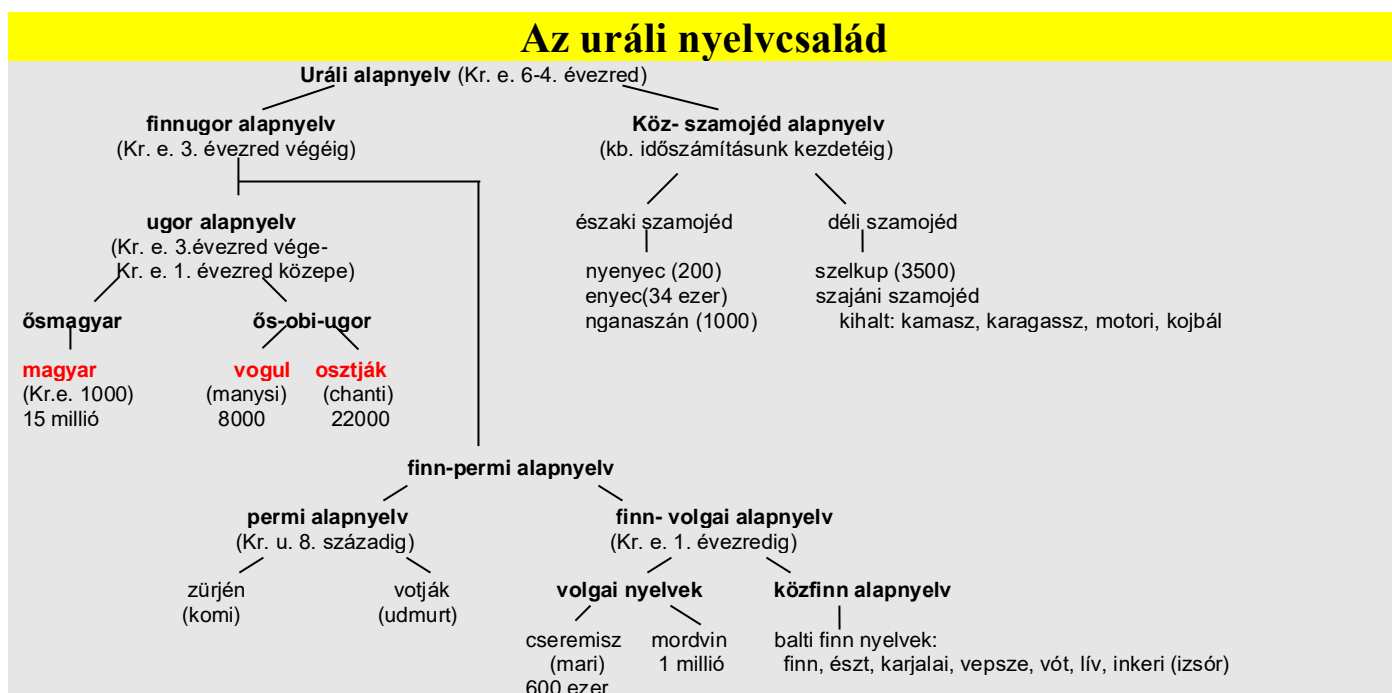
2. Nyelvcsaládok

- Kb. 3000-8000 nyelv van a világon (önálló? csak nyelvjárás?).
- Pl.: *indoeurópai* (angol, német, olasz, francia, román, spanyol, portugál, orosz, lengyel, ukrán, cseh, szlovák, szerb + hindu + perzsa, örmény stb.), *uráli* (magyar, finn, észt stb.), *sémi-hámi* (héber, arab, egyiptomi stb.), *kaukázusi* (csecsen, grúz), *altáji* (török, mongol), *koreai* (japán, dravida), *sino-tibeti* (kínai, tibeti, burmai, thai), *maláj-polinéz*, *amerikai indián nyelvek*

3. A magyar nyelv eredete és rokonsága

- A magyar nyelv az uráli nyelvcsalád finnugor ágába tartozik.

Légy szíves lerajzolni a családfát is!

- Az uráli őshaza kérdése a tudományban vitatott.
- Közismert álláspont, hogy az uráli népek a Volga- kanyar és az Urál között éltek (tehát Európában).
- **Újabb kutatások (fenyőfélék nevei) alapján azonban:**
 - az uráli őshazát a Közép- Uráltól északra,
 - az Ob alsó és középső folyása mentén kell keresni (Nyugat-Szibériában), tehát Ázsiában!
- A legközelebbi rokonaink:
 - az obi-ugorok,
 - a vogulok (manysik, 8 ezer fő az Ob alsó folyása és az Urál között) és
 - az osztjákok (belső nevükön chanti; 22 ezer fő, az Ob keleti oldalán).
- A két legnagyobb lélekszámú rokon népünk a finn (4,5 millió) és észt (1 millió); önálló államokban élnek.
- Az uráli népek kb. 23-24 millióan vannak.

4. A nyelvrokonság bizonyítékai; tudományos és tudománytalan megközelítése

- **A nyelvrokonság tudománytalan megközelítése**
 - A vizsgálatokból ki kell zárni:
 - A véletlen hangalaki egyezéseket (Pl.: latin *schola* = magyar *iskola*)
 - Nem vizsgálhatók a hangutánzó, hangfestő, gyermeknyelvi és indulatszavak:
Pl.: *kakukk* → angol *cuckoo*; német *kuckuck*; orosz *kykyuka* (kukuska)
 - A „déliabós elméleteket”: a valóságtól elrugaszkodottak, az ősihez (pl.: sumér, szanszkrit) való tartozás igénye miatt: pl.: *Karthágó* → *Kardhágó*; *Koppenhága* → *Kappanhágó*
- **A nyelvrokonság tudományos megközelítésének történeti állomásai:**
 - **1770:** *Sajnovics János* a magyar és a lapp nyelvet azonosnak tartja. (ez elszakadás a több évszázados hun-magyar rokonításból.)
 - **1799:** *Gyarmathi Sámuel* a finnugorral rokonította a magyar nyelvet
megindul az „ugor-török háború”(finnugor vagy török származású-e a magyar?)
 - A meginduló nyelvtörténeti kutatás nagy alakjai: *Reguly Antal, Hunfalvy Pál, Zsirai Miklós, Pais Dezső, Bárczi Géza, Papp István*
- **A nyelvrokonság bizonyítéka céljából a nyelvtudomány összehasonlító vizsgálatokat végez a rokonnak vélt nyelvekben.**

Bizonyítéka

1. Az alapszókinsz megfelelései:

- Testrészek nevei: *kéz, fej, láb, mell, szív, vér, szem*
- Számok: *1, 2, 3, 6, 20*
- Rokon viszonyok: *apa, atya, anya, meny, vő*
- Egyszerű használati tárgyak, eszközök, a lakással, életmóddal kapcsolatos szavak: *háló, hal, víz, jég, fejsze*
- Létezés és elemi cselekvéseket kifejező igék: *van, él, hal, eszik, iszik, alszik, jön, megy*
- A magyarban mintegy 1000 szó maradt meg a finnugor alapnyelvből. Ez tőszavaink 20%-a, de továbbképzésekkel nagy szócsaládok alakultak ki belőlük, így a mai köznyelvben használt szavaink 75%-a finnugor eredetű. 1000-1200 az összes a magyarban, ebből kb. 100 szó él.

2. Szabályos hangmegfelelések elve

- nem egyenlő a hasonló hangzással vagy a véletlen hangalaki egyezéssel: pl.: latin *schola* → magyar *iskola*
- **Az azonos helyzetben levő hangok azonos módon változnak meg illetve tűnnek el:**
Pl.: a finn szókezdő *k* a magyarban *h*-ra változik (*k > h*)
kota > ház, *kunte* > had, *kolme* > három, *kala* > hal

3. A nyelvtani (grammatikai) rendszerben megőrzött hasonlóságok

- A birtokos személyjelzés (a birtokos számára, személyére, a birtok számára utalnak, a birtokszóhoz kapcsolódnak)
- Az irányhármasságra épülő (pl.: honnan, hol, hová) határozórendszer néhány ragja:
Pl.: *n, l* → *itthon ~ itthol, hon ~ hol*
- Az igeragozás személyragjai: alanyi: *k, sz, ...*; tárgyas: *m, d*
- A határozott tárgyra való utalás
- Névmások (személyes: *én, te, ő, ...*; mutató: *ez, az stb.*)
- Nyelvszerkezeti egyezések (mindegyik rokon nyelv agglutináló, vagyis a szótőhöz ragasztja a toldalékokat)

4. Jelentésbeli hasonlóságok: elsősorban jelentésszűkülés

- Pl.: *lúd* (madár) > egy speciális madárnév

5. Szaktudományok, társtudományok, segédtudományokbizonyítékai

- régészet, embertan, növényföldrajz, néprajz